

Ce poți face cu o carte? II.

Ultima întrebare din formularul de înscriere pentru concursul „Citește cu mine! Ce poți face cu o carte?” cerea dezvoltarea rezumatului proiectului într-un articol scris în formă narativă. Intenția noastră a fost să determinăm respondenții să-și depășească blocajul în fața unui cuvânt care sună pretențios – articol – și să le dăm încredere că activitățile și proiectele lor merită să fie cunoscute pe scară mai largă. În același timp voiam să încurajăm tentativele de cercetare-acțiune.

Continuăm să publicăm răspunsurile la întrebarea anchetei și în acest număr. De data aceasta răspunsurile se referă la autori incluși în programa școlară pentru liceu și cărți care, aproape fără nicio excepție, sunt studiate de majoritatea elevilor pentru examenul de bacalaureat în funcție de cerințele standardizate ale programei de bacalaureat. Este interesant de văzut cum un astfel de concurs provoacă creativitatea profesorilor atunci când își permit o abatere de la stereotipia celor trei tipuri de subiecte cu cerințele care se repetă până la identificare de prea mulți ani. (Monica Onojescu)

Tu cum vezi lumea lui Ion?

Cristina Matei

1. *Participanți:* 52 de elevi din două clase de la Colegiul Național Grigore Moisil din Onești;

2. *Locul și timpul:* proiectul s-a desfășurat la clasă, pe parcursul a două săptămâni (câte 6 ore la fiecare clasă);

3. *Activitățile* au inclus ore de planificare, documentare, realizare, colaborare, evaluare și expunere a produselor:

- portrete literare – reprezentări vizuale și dramatizări ale personajelor (6 participanți);

- harta satului Pripas – o ilustrare detaliată a spațiului geografic și social din roman (12 participanți);

- scrisori din Pripas – epistole imaginare adresate de personaje celor dragi (12 participanți);

- justiția morală în *Ion* – un tribunal literar, în care s-a analizat etica acțiunilor protagonistului (8 participanți);

- știrile din Pripas – un jurnal fictiv de știri, inspirat din evenimentele romanului (8 participanți);

- harta conflictelor – o diagramă interactivă a relațiilor tensionate dintre personaje (6 participanți).

4. *Promovarea proiectului* s-a făcut pe grupul lecturiadei 2025, pe paginile personale în publicația locală online, amprintadeonesti.ro

5. *Perspective:* înscrierea proiectului pentru admiterea la Școala solomonarilor, promovarea activității în mediul online, în presa locală, promovarea produselor activității în cadrul unei expoziții.

Ziua națională a lecturii, 15 februarie, a transformat literatura într-o experiență vie pentru elevii claselor a X-a de la Colegiul Național Grigore Moisil din Onești. În cadrul Lecturiadei 2025, aceștia au acceptat provocarea de a explora lumea lui Ion Pop al Glanetașului dincolo de paginile romanului, folosindu-se de creativitate și analiză critică. Proiectul „Tu cum vezi lumea lui Ion? Exprimă-te prin artă și cuvinte!” i-a provocat să își exprime viziunea asupra personajelor și evenimentelor prin mijloace artistice, să se implice activ în dezbateri și să reinterpreteze romanul într-o manieră personală.

Încă de la început, elevii au fost invitați să reflecteze la cele trei întrebări fundamentale din titlul Lecturiadei 2025: „Cine ești? De unde vii? Încotro te duci?”. Așa cum Ion își caută locul în lume, la fel și elevii au fost încurajați să privească romanul din două perspective: ca pe o frescă socială a satului ardelean de la începutul secolului al XX-lea, dar și ca pe o poveste universală despre ambiție, iubire, putere și moralitate.

În sala de clasă, atmosfera s-a transformat. Pe mese au apărut foi desenate, schițe, culori și cărți deschise. Pe tablă s-au trasat primele idei despre universul romanului, iar vocile elevilor s-au împletit într-un schimb intens de opinii. Unii elevi au ales să reprezinte personajele prin desene,

schițând portrete care surprindeau frământările interioare ale lui Ion, tristețea Anei sau frumusețea atrăgătoare a Floricăi. Alții s-au transpus în pielea personajelor și au interpretat monologuri, dând glas gândurilor nespuse din roman. Un grup de elevi a reconstruit satul Pripas, trasând pe hârtie harta locurilor esențiale: troița, casa Glanetașului, cea a învățătorului Zaharia Herdelea, curtea văduvei lui Maxim Oprea, cea a bogatului Vasile Baciu, biserica unde preotul Belciug își impunea autoritatea, drumul, simbol al speranței și al eliberării. Fiecare loc a fost analizat ca un punct geografic, dar și ca un spațiu al confruntărilor și deciziilor.

Într-un colț al clasei, alte echipe și-au imaginat scrisori din Pripas. Ana i-a scris lui Ion despre nefericirea ei, Ion a încercat să își justifice alegerile, iar Florica și-a exprimat regretele față de George. Prin aceste scrisori, elevii au pătruns în mintea personajelor, încercând să le înțeleagă frământările.

Cel mai așteptat moment al activității a fost „tribunalul literar”, unde s-a judecat vina lui Ion. În fața clasei, un „procuror” l-a acuzat de oportunism și lipsă de scrupule, în timp ce un „avocat” a încercat să explice influențele sociale care i-au modelat destinul. Martorii, aleși dintre colegi, au pledat în favoarea sau împotriva sa, iar juriul – format din ceilalți elevi – a deliberat, punând în balanță argumentele. A fost o dezbatere aprinsă, care a scos la lumină complexitatea personajului principal.

Un alt grup a adus în prezent evenimentele din

roman, realizând un jurnal fictiv de știri, „Știri de la ora 5 din Pripas”. Cu seriozitate dar și cu umor, elevii au prezentat, în format jurnalistic, scandalurile din sat, moartea Anei și strategiile lui Ion pentru a obține pământul mult dorit. Transformarea romanului într-o emisiune TV a fost o metodă inedită de a reinterpretă povestea într-un limbaj familiar lor.

Pentru a înțelege mai bine complexitatea relațiilor dintre personaje, elevii au construit o hartă a conflictelor, trasând linii între Ion, Ana, Florica, Vasile Baciu, preotul Belciug și ceilalți. Fiecare relație a fost analizată, fiecare tensiune a fost discutată.

După ore de muncă și discuții, toate proiectele au fost expuse într-o expoziție tematică, iar creațiile cele mai originale au fost afișate în holul colegiului. Privind lucrările lor, elevii au realizat că romanul nu rămâne doar o simplă lectură obligatorie, ci o poveste în care se regăsesc, un text care îi provoacă să gândească, să simtă și să-și pună întrebări.

În final, obiectivele au fost atinse: dezvoltarea gândirii critice, exprimarea creativității, înțelegerea empatică a personajelor, îmbunătățirea colaborării și comunicării dintre elevi. Activitatea a însemnat desene, hărți, scrisori, scenete, dramatizări, dar și o schimbare de perspectivă. Mulți elevi au mărturisit că *Ion* nu li se mai pare o împusă lectură greoaie, ci un roman în care conflictele sunt la fel de actuale, în care personajele sunt oameni reali, cu frământări și alegeri dificile. Unii au descoperit că arta le poate fi un aliat în înțelegerea literaturii, alții, că dezbaterea le dă ocazia să privească lucrurile din unghiuri diferite.

Experiența de a citi o carte nu trebuie să fie pasivă, ci un prilej de explorare, de exprimare și de înțelegere a lumii și a propriei identități. Proiectul „Tu cum vezi lumea lui Ion?” a fost un succes, demonstrând că literatura poate deveni un spațiu de descoperire și reflecție, dincolo de cerințele curriculare. Elevii au reușit să se implice activ, să își exprime ideile într-un mod creativ și să înțeleagă mai bine complexitatea umană reflectată în literatură.

Bibliografie

- Pamfil, A. (2016). *Didactica literaturii. Reorientări*, Editura Art. Rebreanu, L. (1982). *Ion*, Editura Minerva.
Sâmihăian, F. (2014). *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*, Art Educațional.
Profesorul de lectură, (2014). coordonatori Onojescu M., Pamfil, A., Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.

Cristina Matei este profesoară la Colegiul Național Grigore Moisi din Onești, jud. Bacău.



Înc-o dată și înc-o dată

Vine vacanța cu trenul din Franța

Inga Rusu

Perioada: Luna lecturii. 1-28 februarie;
Locul: Colegiul Național Avram Iancu Ștei, Bihor, în sala de clasă și la bibliotecă;

Participanții la concursul Lecturiada 2025. „Cine ești? De unde vii? Încotro te duci? sau Nevoia de identitate” în cadrul proiectului „Citește cu mine! Ce poți face cu o carte?”: 30 de elevi elevi din clasa a VI-a.

Activitățile derulate: 1. realizarea unui afiș pentru concurs; 2. preambului (liric, epico-plastic și interogativ); scrierea unor acrostihuri de ZICI (Ziua Cititului Împreună) că suntem poeți; preambul epico-plastic: realizarea de benzi desenate de ZICI că suntem artiști și preambul interogativ: întrebări imaginare adresate de autoarea Adina Popescu pentru elevii din a VI-a, precum și întrebări imaginare adresate de elevii clasei a VI-a Adinei Popescu; 3. completarea unei „Fișe de autor” pentru cunoașterea biografiei și activității literare a autoarei; 4. vizionarea pe Zoom a unui interviu live cu autoarea făcut în tandem de membrii cercurilor de lectură Unde fugim de-acasă din Botoșani și cu Lecturarii din Oradea; 5. lectura și relectura unui fragment din capitolul „Jocurile din spatele blocului” și realizarea unor conexiuni literare cu textele altor scriitori români sau străini; 6. redactarea unei scrisori către Adina Popescu.

Rezultate: cu materialele adunate și selectate elevii și-au alcătuit un portofoliu literar-artistic, având posibilitatea de a-l completa, de a-l valoriza cu ocazia participării la admiterea pentru etapa finală a concursului Lecturiada 2025.

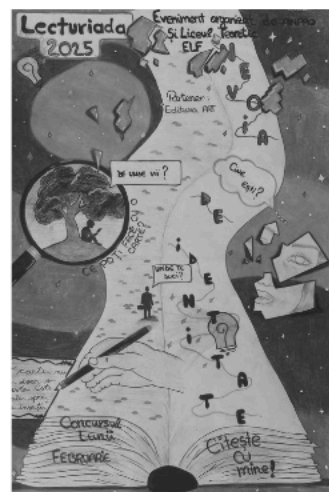
Coordonatori: profesoara Inga Rusu și bibliotecara școlii, Cristina Epureanu.

Povestea devenirii noastre într-ale citirii și ale cunoașterii a început a se depăna după alt fir în 2025, odată cu noua temă a Lecturiadei, situată sub egida unei interogații triple: „Cine ești? De unde vii? Încotro te duci? sau

Nevoia de identitate”, dar și cu alte probe, așa ca în basme. Realizarea unui afiș pentru promovarea concursului „Citește cu mine! Ce poți face cu o carte?” din Luna lecturii – Februarie a fost prima probă din noul an pe care Denisa Roberta din clasa a IX-a și-a asumat-o cu asumare. A valorificat în mod simbolic o carte, ca metaforă pentru drumul devenirii noastre prin lectură de-a lungul vieții, cu grija pentru detalii semnificative, precum o lupă, o lampă sau cioburile din astre care ajung pe pământ. Cu aceste obiecte miraculoase am plecat în căutarea unui autor potrivit din literatura română pentru Luna lecturii noastre cu ucenicii din clasa a VI-a, membrii ai Cercului de lectură Astre a(l)bAstre.

Alegerea a fost Adina Popescu, autoarea cărți *Vine vacanța cu trenul din Franța*. O carte pentru copii care caută ciocolată chinezească și păstrează ambalajele pentru colecții, care caută Pepsi sau măcar Brifcor, care se joacă în spatele blocului și petrec timp cu bunicii. O carte pentru adolescenți ce încearcă să pătrundă în relațiile sociale dintre colegii care participă la tabere și excursii, concursuri sau olimpiade, dar și o carte pentru părinți. O carte care transpune dinamica unei familii într-o perioadă cu restricții numeroase. O carte în care vacanța în familie unește, educă și împlinește. Crește un copil. Vacanța la munte în Valea Drăganului, la Sibiu, la Predeal. Vacanța la mare în Venus ori în Saturn.

Pentru a apropia elevii de 11-12 ani de scrierile Adinei Popescu, am recurs la un preambul liric citind poezia autoarei „Cântec de pace”, publicată pe când era elevă în clasa a V-a la Școala nr. 23 din București. Recent, autoarea ne-a dezvăluit povestea acestui debut într-o postare: „Am regăsit, în sfârșit, și debutul meu literar. Toamnă, 1989, revista «Cutezătorii». Aveam un pic peste 11 ani. Este prima și ultima poezie pe care am publicat-o.”. Așa că le-am





citit copiilor poezia, le-am prezentat contextul și i-am provocat își pe ei să scrie „un acrostih de ZICI că suntem poeți” în 5 februarie când marcam ZICI 2025: Ziua Internațională a Cititului Împreună.

Apoi am recurs la un preambul epic: „Benzi desenate de ZICI că suntem artiști” pe baza povestirii „Un păianjen care se crede Spiderman” de Adina Popescu, text propus în manualul de limba și literatura română de clasa a VI-a de la Editura Art Klett valorificând cu acest prilej textul multimodal și textul discontinuu și discutând despre cărți care se pot citi pe sărite sau de la sfârșit spre început. Am derulat un preambul interogativ plecând de la două exerciții din manual: „Notează o întrebare pe care ai vrea să i-o adresezi Adinei Popescu privitor la textul „Un păianjen care se crede Spiderman.” și de la întrebarea autoarei textului pentru elevii din a VI-a: „Dacă ai avea un astfel de păianjen cititor în cameră, ce titlu de carte din biblioteca ta i-ai recomanda și de ce?”, având în vedere că personajul se ascunde în cartea *Alice în Țara Minunilor* de Lewis Carroll. Între cărțile recomandate păianjenului am găsit: *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, *Winston: Agentul cu lăbuțe moi* de Frauke Scheunemann, *Vrăjitoarele* de Roald Dahl, *Pânza Charlottei* de Elwyn Brooks White, *Vânătorii de fantome. Pe urme de gheață* de Cornelia Funke.

Vizionarea unei sesiuni live pe Zoom de la Lecturiada 2021 „Lecturiștii întreabă, autoarele răspund” cu invitata Adina Popescu, precum și a unei prezentări cu fotografii din arhiva „Scriitoarea Adina Popescu despre sine” au fost următoarele momente. din activitate. Elevii au fost interesați de răspunsurile la întrebările adresate autoarei de colegii lor: care a fost cea mai frumoasă vacanță a ta?, ați avut vreodată vacanță marcată de ghinion?, cum erau copiii pe vremea aceea?, cum era ciocolata chinezească?, ce fel de colecții își făceau copiii pe vremuri?. Apoi am completat o „Fișă de autor” pentru cunoașterea biografiei și activității autoarei Adina Popescu.

Miezul activității noastre a fost cartea *Vine vacanța cu trenul din Franța* de Adina Popescu, structurată în trei părți: „La munte”, „La mare” și „În orice împrejurare”, cu o parte inedită „Fotografii de vacanță”.

Ne-a interesat lectura și relectura unui fragment din capitolul „Jocurile din spatele blocului” în care autoarea povestește despre vacanțele de vară la Cluj, unde avea mai mulți prieteni decât la București. Am citit cu interes despre fetele/verișoarele de la Petru Groza cu care dormea înghesuită în camera mică (orașul Ștei s-a numit o vreme Dr. Petru Groza). Am întocmit o listă cu jocurile de azi din spatele blocului și le-am comparat cu cele de altădată descrise de autoare în acest capitol: „la Cluj, spatele blocului e mai ceva ca-n stațiunile de pe litoral”, „la amiază, când e cald, eu și verișoarele mele ne punem cortul din pături pe balcon ca să ne jucăm cu păpușile”, „Erica joacă orice, eu și verișoarele mele suntem de acord”, „joc elasticul cu Alinuța și cu Erica”, „rațele și vânătorii se joacă pe alee”, „hai să jucăm care se dă mai tare pe hintă”, „uneori când jucăm fața, mergem ca să ne ascundem atât de departe, încât uităm că jucăm fața și începem alte jocuri cu alți copii străini de pe la alte blocuri”, „seara târziu, jocurile din spatele blocului se sfârșesc, iar părculețul devine pustiu”.

Am realizat și conexiuni cu alți scriitori români care tratează aceeași temă, căutându-le mai ales în *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă: „Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!”.

La sfârșitul activității, am redactat scrisori către Adina Popescu, în care i-am transmis impresiile după lectura noastră. Elevii și-au alcătuit un portofoliu.

Dovezile de la activitate pot fi vizualizate pe grupul Lecturiadei 2025.

Inga Rusu este profesoară la Colegiul Național Avram Iancu din Ștei, județul Bihor.

Dincolo de basm. Cine suntem în propria poveste?

Oana Mirela Tudor

Data: 10-28 februarie 2025;

Participanți: elevii claselor V-VIII de la Școala Gimnazială Borăscu, localitatea Borăscu, județul Gorj;

Coordonator: Oana Mirela Tudor.

A devenit deja o tradiție ca elevii Școlii Gimnaziale Borăscu, din județul Gorj, să participe în luna februarie la concursul „Citește cu mine!”, eveniment care marchează deschiderea Lecturiadei din anul respectiv. Ajuns la cea de-a șaptea ediție, concursul din acest an s-a desfășurat sub semnul „Nevoii de identitate”, a șaptea dintre cele zece nevoi umane ale educației formulate în Decalogul lui Solomon Marcus. Activitățile propuse în cadrul concursului au invitat elevii să răspundă la întrebarea: „Ce poți face cu o carte?”.

Din diversitatea răspunsurilor posibile, am ales să ne concentrăm asupra unuia esențial pentru caracteristicile elevului de gimnaziu, care își construiește pas cu pas identitatea: o poți folosi ca pe o oglindă în care te privești din multiple unghiuri, descoperind astfel cum literatura te ajută să te înțelegi mai bine pe tine însuși. Am ales să urmărim, să analizăm, să explorăm împreună felul în care eroii de basm își construiesc identitatea, supuși unor încercări inițiatice. De aceea, am ales două personaje emblematice: Harap-Alb din „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă, pentru elevii claselor a VII-a și a VIII-a și Făt-Frumos, eroul din „Făt-Frumos din lacrimă” de Mihai Eminescu, pentru cei din clasele a V-a și a VI-a.

Activitatea a fost structurată în trei părți și s-a desfășurat pe parcursul a trei săptămâni, una fiind cea de vacanță.

Activitatea de prelectură, intitulată „Cum ne descoprim identitatea?” a avut loc înainte de vacanță și a constat în discuții despre modul în care descoperă un om cine este cu adevărat. Discuția a condus spre ideea că influența familiei, experiențele și alegerile unui om îi definesc identitatea. Elevii au completat pe fișe răspunsul la întrebarea „Cine sunt eu?” (nume, prenume, valori, pasiuni), întrebare care i-a determinat să reflecteze asupra propriei identități și i-a pregătit pentru descoperirea drumului inițiativ al eroilor, care trec prin încercări și transformări pentru a deveni cu adevărat ei înșiși. Astfel, activitatea de prelectură a facilitat conexiunea

personală a elevilor cu temele și simbolistica celor două basme, corelarea valorilor personale cu cele ale personajelor principale și i-a motivat pentru lectură, determinându-i să caute în text elemente care reflectă propria lor călătorie de descoperire a sinelui.

Lectura propriu-zisă a celor două basme s-a desfășurat pe parcursul vacanței, elevii având timpul necesar pentru a aprofunda textele în propriul ritm.

Una dintre provocările întâmpinate a fost înțelegerea limbajului arhaic și a regionalismelor specifice stilului moldovenesc utilizat de Ion Creangă, îmbogățit cu proverbe și zicători pline de tâlc. Pentru a facilita înțelegerea, elevii au fost încurajați să utilizeze dicționarul. În plus, activitățile de lectură au fost completate de fișe de lucru create cu scopul de a-i ajuta să înțeleagă textul și să rețină detalii esențiale, care conțin întrebări de tipul adevărat sau fals, de tip grilă sau întrebări de tipul „Cine a spus cui?”. O altă modalitate de a a pregăti elevii pentru activitățile de interpretare a fost aceea de a le cere să completeze afirmațiile „Dacă aș fi Harap-Alb...” și „Dacă aș fi Făt-Frumos din lacrimă...”, iar răspunsurile lor au dovedit o bună înțelegere a textelor: „Dacă aș fi Harap-Alb, aș încerca să-i ajut pe toți cei aflați în nevoie, pentru că bunătatea și prietenia sunt mai importante decât puterea”; „Dacă aș fi Harap-Alb, aș asculta sfaturile celor înțelepți, cum a făcut el cu Sfânta Duminică, pentru că de multe ori avem nevoie de ghidare”; „Dacă aș fi Harap-Alb, aș învăța să cer ajutor atunci când nu mă descurc singur”; „Dacă aș fi Făt-Frumos din lacrimă, aș încerca să-mi păstrez promisiunile, indiferent cât de greu ar fi”; „Dacă aș fi Făt-Frumos din lacrimă, aș avea grijă să nu mă las copleșit de tristețe și aș merge mai departe, oricât de greu ar fi drumul”.

Revenirea la școală a fost gândită ca o tranziție plăcută, atmosfera primelor ore la clasele a VIII-a și a VII-a a fost relaxată și prietenoasă, astfel încât elevii să împărtășească impresiile lor despre text fără teama de a greși. Am început activitatea cu o discuție liberă, în care au fost invitați să povestească episodul preferat și să răspundă la întrebările din cele două variante de *Lecturino*: propuse de doamna profesoară Mihaela Nicolae. Răspunsurile au

demonstrat că basmul a reușit să le capteze atenția și să-i facă să reflecteze asupra aventurilor lui Harap-Alb.

Activitatea următoare, „Drumul spre sine”, s-a concentrat pe formarea identității eroului și a fost structurată astfel încât să combine analiza literară cu reflecția personală. Prin analiza unor fragmente-cheie, discuții și scrieri creative, elevii au avut ocazia de a se privi pe sine ca pe niște eroi în propria lor poveste. Această etapă a fost structurată în patru secțiuni principale:

a. *Plecarea de acasă – Identitatea moștenită vs. identitatea construită.* Elevii au citit fragmentul în care fiul de crai pornește la drum, apoi discuțiile au pornit de la întrebarea: „Este Harap-Alb pregătit să fie împărat doar pentru că e fiu de crai?”, evidențiind ideea că identitatea nu este doar o moștenire, ci un proces de construire prin alegeri personale.

b. *Întâlnirea cu Spânul – Pierderea identității.* Analiza episodului a scos în evidență simbolistica pierderii numelui și a libertății de a alege. Elevii au reflectat asupra întrebării: „Cum ne afectează pierderea libertății de a alege cine suntem?”. Prin discuții în grupuri mici, au identificat momente din viața lor când s-au simțit limitați în a-și exprima gândurile, ideile, sentimentele.

c. *Încercările și ajutorul prietenilor – Formarea identității prin experiențe.* Fiecare încercare depășită de Harap-Alb a fost analizată ca o etapă în formarea sa ca lider și om. Elevii au fost încurajați să realizeze un paralelism cu propriile experiențe dificile și lecțiile învățate. De asemenea, au completat fișe în care au descris momente în care au primit ajutor din partea prietenilor sau din partea familiei, la fel ca Harap-Alb.

d. *Învingerea Spânului – Recâștigarea identității autentice.* Fragmentul final a fost dedicat simbolisticii recâștigării numelui și a rolului de împărat. Întrebarea centrală a fost: „Ce l-a transformat pe Harap-Alb într-un adevărat lider?”. Elevii au ajuns la concluzia că adevărata identitate se formează prin curaj, loialitate, prin alegerile făcute, iar încercările și provocările prin care trece eroul contribuie esențial la formarea identității.

e. *Reflecție personală – Călătoria mea.* Elevii au completat fișe de reflecție personală cu întrebări precum: ce obstacole ai întâlnit în viața ta care te-au ajutat să te descoperi?, cine sunt prietenii de nădejde din viața ta?. De asemenea, au redactat un scurt jurnal intitulat „Eu și povestea mea”, în care și-au imaginat propria călătorie spre descoperirea identității, și-au prezentat reflecțiile, apoi au discutat despre procesul prin care un om își descoperă identitatea. Concluzia

a fost că identitatea nu este ceva fix sau predestinat, ci un proces continuu de autocunoaștere, influențat de alegeri, de experiențe și de relațiile cu cei din jur.

Ultimul moment al activităților a fost gândit ca o modalitate de ieșire din textul literar sub forma unui joc, un board game creat special pentru a verifica înțelegerea în profunzime a textului, care a reușit să îmbine într-un mod plăcut revizuirea cunoștințelor și dezvoltarea gândirii critice. Scopul principal al board game-ului a fost să faciliteze o recapitulare interactivă a basmului, stimulând totodată reflecția asupra formării identității eroului. Printre obiectivele specifice s-au numărat: verificarea înțelegerii textului – prin întrebări de comprehensiune despre momentele-cheie ale acțiunii; dezvoltarea abilităților de analiză – prin provocări care cereau elevilor să interpreteze simbolurile și să justifice acțiunile personajelor; promovarea cooperării și comunicării – prin joc în echipe, unde succesul depindea de colaborare.

Tabla de joc a fost concepută ca o hartă simbolică a călătoriei lui Harap-Alb, împărțită în mai multe segmente: plecarea de acasă, întâlnirea cu Spânul, încercările eroice și întoarcerea triumfătoare. Elevii, organizați în echipe, înaintau pe traseu aruncând cu zarul și răspunzând la diferite categorii de întrebări: - întrebări de înțelegere: „Cine îl sfătuiește pe Harap-Alb înainte să plece de acasă?” sau „Cum îl păcălește Spânul?” (Răspunsurile corecte permiteau echipelor să avanseze pe hartă.)

- capcane – dileme morale: elevii se opreau pe spații speciale unde găseau dileme precum: Ce ai fi făcut în locul lui Harap-Alb când Spânul l-a forțat să-și



FIȘĂ DE IDENTITATE

Cine ești?
Flămânzilă

De unde vii?
Sunt dintr-un loc secret și am hoinărit prin lume până când l-am întâlnit pe Harap-Alb.

Unde te duci?
Merg alături de Harap-Alb, gata să îl ajut să înfrunte orice primejdie. Puterea mea de a mânca fără măsură pare o slăbiciune, dar în momente potrivite se dovedește a fi un dar prețios.

ascundă identitatea? (Discuțiile au stimulat gândirea critică și au adus în prim-plan tema identității și a alegerilor dificile.)

- ajutoare – personaje pozitive: la anumite puncte, echipele puteau câștiga ajutoare simbolizate de personaje precum Gerilă sau Setilă, primind astfel indicii sau dreptul de a evita capcanele.

- provocări: întrebări precum: „Ce simbolizează drumul inițiativ al lui Harap-Alb?” sau „Ce rol are cifra 3 în basm?” au stimulat discuțiile între elevi.

Astfel, elevii au fost provocați să se pună în pielea personajului principal și să reflecteze asupra temei formării identității. Jocul a demonstrat că învățarea poate fi eficientă și plăcută atunci când se desfășoară într-un cadru ludic, iar faptul că fiecare răspuns greșit era însoțit de explicații suplimentare a permis o clarificare instantanee a neînțelegerilor. Experiența jocului „Călătoria lui Harap-Alb” a confirmat faptul că activitățile de postlectură trebuie să fie nu doar evaluative, ci și formative, punându-se accent pe reflecție și pe înțelegere profundă.

La finalul activității, pentru a crea o punte între universul literar și dezvoltarea personală, am considerat necesară o fișă de autoevaluare, menită să faciliteze orientarea către o anumită profesie, prin inventarierea abilităților și calităților fiecărui elev. În cadrul acestui inventar, au fost invitați să completeze zece calități umane pe care consideră că le dețin în prezent; trei experiențe de viață, chiar și scurte, din care au învățat lecții importante; trei sarcini concrete (activități școlare, roluri în colectivul de elevi, responsabilități familiale) pe care le-au finalizat cu succes; trei tipuri de

pasiuni, hobby-uri sau activități interesante pe care le practică. Integrarea fișei de autoevaluare la finalul activității de lectură a avut numeroase beneficii: prin analizarea modului în care eroii din basme își descoperă și dezvoltă calitățile, elevii sunt inspirați să-și evalueze propriile trăsături și valori, având ocazia să reflecteze asupra punctelor lor forte, a pasiunilor și a rolurilor pe care le joacă în familie și în comunitatea școlară; procesul de autoevaluare îi încurajează să-și aprecieze reușitele și să-și recunoască meritele, această conștientizare a punctelor forte contribuind la dezvoltarea încrederii în sine, esențială pentru succesul viitor; dezvoltându-și astfel competențele de autoanaliză și gândire critică, utile atât în viața personală, cât și în cea profesională.

La clasele a V-a și a VI-a activitățile s-au desfășurat similar, cu sarcini adecvate vârstei elevilor. Primele discuții din după lectura textului au avut ca scop testarea înțelegerii textului, a cauzelor acțiunilor personajelor, a simbolurilor prezente în text. Printr-un quizz literar au fost verificate cunoștințele elevilor despre text și s-a creat terenul propice pentru discuțiile ulterioare despre identitatea eroului și propria identitate. Pentru activitatea propriu-zisă, textul a fost împărțit în trei secțiuni:

- Originea personajului – Nașterea din lacrimă (*De unde vine?*)
- Probe și încercări – Drumul inițiativ (*Cine este?*)
- Destinația finală – Împlinirea destinului (*Unde ajunge?*)

Elevii au fost împărțiți în trei grupe, fiecare

analizând o secțiune și răspunzând la întrebările-cheie. Prima grupă a analizat episodul nașterii lui Făt-Frumos din lacrima mamei sale, răspunzând apoi la două întrebări: „cum se naște Făt-Frumos și ce simbolizează acest mod de naștere pentru identitatea lui?” și „crezi că identitatea este predestinată sau se formează prin alegeri?”. Au sintetizat răspunsurile, iar un reprezentant al grupei le-a prezentat în fața clasei: Făt-Frumos se naște dintr-o lacrimă, simbolizând puritatea, sacrificiul și destinul eroic. Originea nobilă sugerează destinul său măreț și calitățile înnăscute de lider.

Grupelor a doua și a treia le-a revenit sarcina de a analiza etapele drumului inițiativ, călătoria și încercările la care este supus Făt-Frumos. Sunt analizate episoadele care prezintă împrietenirea cu împăratul vecin, lupta cu Muma Pădurii, încercările de răpire a fetei Genarului, slujba la babă, obținerea calului cu șapte inimi, învingerea babei cu ajutorul pieptănelui, al cutei și al năframei, răpirea fetei Genarului, nunta lui Făt-Frumos cu Ileana. O serie de întrebări au ghidat elevii spre descoperirea modului în care personajul își construiește identitatea: ce fapte demonstrează curajul lui Făt-Frumos? (Lupta cu Muma Pădurii, cu baba și cu Genarul arată că eroul nu se teme de pericole și este dispus să înfrunte răul); în ce momente demonstrează Făt-Frumos loialitate și prietenie? (Când răpește fata Genarului pentru prietenul său împărat, arată că își respectă promisiunile chiar și cu riscuri mari.); cum se manifestă bunătatea eroului în relația cu ființele aparent neînsemnate? (Ajutând racul și țânțarul, Făt-Frumos dovedește empatie și respect pentru toate ființele, nu doar pentru cei puternici sau importanți.); ce acțiuni dovedesc spiritul de sacrificiu al eroului? (Își riscă viața de mai multe ori, atât pentru a-și ajuta prietenii – răpirea fetei Genarului, cât și pentru a salva ființe neajutorate – slujnica babei.); de ce este important ajutorul oferit racului și țânțarului în drumul său? (Aceste gesturi dezinteresate sunt răsplătite ulterior, demonstrând că bunătatea și generozitatea sunt esențiale în construirea identității eroice.).

După ce răspunsurile au fost prezentate în fața clasei, a urmat un moment de reflecție și conexiuni personale. Sub titlul „Eu și călătoria mea”, elevii au scris un scurt paragraf în care compară parcursul lui Făt-Frumos cu propriul drum spre maturizare, pornind de la întrebarea „Ce încercări din viața ta te-au ajutat să te descoperi?”. Ulterior, discuția a fost ghidată spre felul în care ne influențează originile, experiențele și visurile identitatea personală.

Activitatea de ieșire din text a constat în crearea unei hărți a identității lui Făt-Frumos, o hartă conceptuală cu imaginea personajului în centru, ramificată pe următoarele categorii: calități morale (curaj, loialitate, spirit de dreptate), valori și principii (sacrificiul de sine, onoarea), acțiuni semnificative (luptele cu forțele malefice).

Activitățile de lectură desfășurate pe baza basmelor „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă și „Făt-Frumos din lacrimă” de Mihai Eminescu au stimulat gândirea critică și capacitatea de a analiza simboluri și motive literare. Pornind de la o identitate moștenită, atât Harap-Alb, cât și Făt-Frumos trec printr-un parcurs inițiativ, marcat de încercări și provocări care le testează curajul, loialitatea și spiritul de sacrificiu. Prin înfruntarea obstacolelor și acumularea de experiențe, ei ajung să-și confirme valorile și să dobândească statutul de împărat, simbolizând maturizarea și împlinirea destinului. Analiza acestui proces i-a ajutat pe elevi să identifice nu doar trăsăturile specifice ale basmelor, ci și valorile fundamentale pe care acestea le promovează.

Comparând parcursul eroilor cu propria devenire, elevii au reflectat asupra propriilor calități, încercări și valori. Această paralelă i-a ajutat să înțeleagă că identitatea nu este doar moștenită, ci și construită prin alegerile făcute și prin capacitatea de a depăși provocările vieții. Astfel, activitățile au contribuit nu doar la dezvoltarea competențelor de interpretare a unui text literar, ci și la explorarea sinelui și la formarea unei perspective asupra propriului drum.

Studiul literaturii nu se limitează doar la analiza textului, ci poate deveni un mijloc esențial de explorare și definire a identității personale, contribuind la educația integrală a elevilor.

Bibliografie

- Creangă, I., (2016). *Povestea lui Harap-Alb*, Editura Regis, București.
Eminescu, M., (1999). *Cele mai frumoase pagini*, Editura Coresi, București.
Ioani, L., Sasu, A.E. (coord.), (2012). *Dicționar de personaje literare*, Editura Paralela 45, Pitești.
Ruști, D., (2009). *Dicționar de teme și simboluri din literatura română*, Editura Polirom, Iași.

Oana Tudor este profesoară la
Școala Gimnazială Borăști, Borăști, județul Gorj.

